

Književnost in umetnost.

Popolna slovnica esperantskega jezika. Priredil, izdal in založil Ljudevit Koser, Juršinci pri Ptuj, Štajersko. Cena 1-20 K (po pošti 10 h več). Druga izdaja. Tiskal C. Albrecht v Zagrebu, 1910. 89. 116 strani. — Prva izdaja je razširila zanimanje za esperantsko stvar po celi domovini, druga izdaja pa naj služi predvsem kot učilo voditeljem esp. tečajev, ki jih naj otvorijo naši agilni somišljeniki tekoma prihodnje jeseni in zime. V tej izdaji so izginile neprijetne napake, ki so jih zagrešili v prvi izdaji hrvaški stavci. Namesto epiloga je daljši predgovor in kratek pregled slovnice. Vsak naročnik dobi zastoj letak ter majhno besednico in slovarček, ki obsega skoraj 2000 besed. Knjiga se dobiva v vseh slovenskih knjigarnah in v založništvu esperantskih knjig Lj. Koser, Juršinci pri Ptuj, Štajersko.

Politiški pregled.

* **Državni proračun za leto 1911.** „Narodni Listy“ poročajo, da bi proračun za l. 1911. na podlagi dosedanjih računov o dohodkih in izdatkih posameznih resortov izkazal 100 milijonov primanjkljaja. Zato bodo morali brisati toliko, da se vpostavi ravnotežje. Seveda se bo to brisanje vršilo na račun ljudskih potreb, zato je gotovo, da s proračunom za leto 1911. ne bo nihče zadovoljen. Delo za davčno reformo, s katero bi se dobilo večje dohodke, tudi počiva popolnoma, ker sta oba prizadeta sekcijaka načelnika Reich in Bernatzky na dopustu.

* **Bosenske postave.** V jesenskem zasedanju bosensko-hercegovskega saborja se predložijo postave o izločitvi Baltalika in Merasa, postavu o obveznem delavskem nezgodnem zavarovanju, o izvršitvi ročnih obrti in cestna zgradbena postava.

* **Po hrvaških volitvah** se hrvaška vlada znatno izpremeni. Dr. Amruš postane podban, Rorauer pa načelnik bogočastnega oddelka. Tudi Supilo bo igral veliko vlogo. Ban se je že večkrat posvetoval s Supilom po več ur.

* **Ženska vlada na Norveškem.** Norveški državni zbor je sprejel in kralj Hakon je potrdil zakon, ki daje ženskim aktivno in pasivno volilno pravico za občinska in okrajna zastopstva. Za državni zbor je ženskim že podeljena aktivna volilna pravica; še več — one tvorijo volilcev, 490.000 proti 430.000 moškim. Ustavni odbor državnega zbora je sklenil, da letos predloži zakon, po katerem bodo ženske mogle biti voljene tudi v državni zbor. — Veliki vpliv ženske na javno življenje se izraža na Norveškem zlasti v — pomanjkanju krčem, ki so zelo redke in imajo le jako malo pridnih posejalcev. Sama prestolnica Christiania, dasi veliko mesto, ima jedva toliko krčem kakor pri nas večje vasi. Ima pač mnogo gostilnic, ki pa tešje glad, ne že svojih gostov, in izvečine ne točijo alkoholnih pijač.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani, registrirana zadruga s omejenim jamstvom.

Promet do konca julija K 188.338-76.

Naznanilo. Kdor želi od zadrage kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2 2.—1/2 3. popoldne in vsako soboto od 6.—7. zvečer.

Kranjske vesti.

—r— **„Zlati časi“ se vračajo.** Zadnjo nedeljo je posetila večja družba prijazno Smartno pri Litiji. Vas ima res velikansko cerkev, razkošen farovž in sedaj se pa še zida popolno novo „Čukališče“, ali kakor pravijo ljudje: „fabrika za čukalado“. Proti tem poslopjem je šolsko poslopje kot mala bajtica, katero je dvakrat precejšnje za tako množino šolcobiskujučih otrok. (Pravzaprav bi je še treba ne bilo, kakor pravijo nekateri tamošnji klerikaleci.) Pa še neko posebnost so videli veseli izletniki. Po poti naenkrat pridri elegantna kočija, v kateri je sedel nek črnih, spredaj pa dva elegantna kočijaža s panama slamniki. Eden izletnikov se kar začudi in zakliče: „Saprot, v šmarnem farovžu se pa postavijo, takih kočijažev se pa še na Dunaju ne vidi!“ Mimo prišedša ženica pa to sliši, se ustavi in pravi: „Gospod, vi ste se zmotili, ta dva nista farovška „kučarja“, ampak sta učitelja na šmarnski šoli!“ Vsi so se čudili in v duhu videli zlate čase, ki se nam zopet bližajo, ko bodo nekateri učitelji zopet mežnarili in ministricali! Oba najnovejša farovška kučarja v Smartnem pa nista porabna samo za kočijaženje, ampak sta, kakor govorijo ljudje, jako dobra „anštrajharja“. Sedaj, ko so počitnice, sta se vdinjala tudi pri zgradbi „Čukališča“ in pleskata sobe, vrata itd. Kam jadramo??

Štajerske vesti.

—š— V častno posnemo. Kakor znano je stavilo učiteljstvo ormoškega okraja predlog, da se rabi slovenščina kot postavni jezik pri uradni konferenci. Ta predlog je bil tudi enoglasno sprejet, kar je prav. Učiteljstvo ptuj-skega okraja pa niti stavilo ni predloga, češ, ker se je pri starejših že itak v ta namen agitiralo, da to preprečijo, dasi bi bila raba slovenščine kot poslovni jezik bolj naravna nego raba nemščine.

Goriške vesti.

Dvojna mera. § 9. zakona z dne 14. januarja 1906 za Goriško glede priznanja petletnin učiteljstvu se glasi: „Od prvega dne meseca, ki sledi neposredne dnevu pridobljene usposobljenosti, dobijo učitelji in učiteljice, ki so skozi pet let nepretrgoma in z dobrim uspehom učiteljevali na kateri javni ljudski šoli v državnem zboru zastopanih krajev in dežel, po končanem petem letu službovanja 10% povišek letne plače, ki jo vzi-vajo ob času, ko je došel čas petletnine.“ Tega se točno drži c. kr. okr. šol. svet v Sežani, kakor v Gorici. Da bi pa učiteljstvo, ki je službovalo pred to postavo, ne bilo oškodovano na svojih prejemkih, je na koncu tega zakona člen V. II. odstavek povedano: „S tem zakonom se ne spremeni pravica do svojih plač, katere so dosegli člani učiteljstva zaradi prejšnjih zakonov.“ Tu je jasno povedano, da se učiteljstvu, ki je službovalo pred tem zakonom, ne sme kratiti njihovih pravic. Poglejmo pa kaj delajo c. kr. okr. šolski sveti. C. kr. okr. šol. svet v Sežani, kakor tudi oni v Gorici pa zavračata prošnje za priznanje petletnin oziroma se na § 9. gori citiranega zakona, ne tako pa c. kr. okr. šol. svet v Tolminu. V zadnjem „Učit. Tov.“ se čita iz seje c. kr. okr. šol. sveta tolminskega, da dobila gospici B. K. in Z. L. prvo petletnino. Imenovani sta nastopili svojo službo l. 1904., a usposobljenostni izpit sta napravili l. 1906. Na isti način je dobil drugo petletnino tov. M. L., akoravno ima šele šest službenih let po skušnji usposobljenosti. — V sežanskem okraju pa službuje tov. A. G. od l. 1902., usposobljenostni izpit je napravil l. 1904., kakor gori imenovani tovariši, a c. kr. okr. šol. svet v Sežani mu je še le s 1. decembrom 1909 priznal I. petletnino, torej po petih letih usposobljenosti. Enim se torej štejejo petletnine po starem zakonu, to je po nastopu službe, a drugim pa po novem zakonu, t. j. po izpitu usposobljenosti. Je-li to pravično? Zastopniki učiteljstva so dolžni delovati na to, da ta nedostatek na en ali drug način odpravijo ter da se bode učiteljstvu povsod enako rezalo kruh. Saj spada menda sežanski okraj pod pokneženo grofijo Goriško-Gradiščansko! M.

Vrazova stoletnica se vrši ob vsakem vremenu dne 21. t. m. v Cerovcu. Osebna vabila se ne razpošiljajo. K najboljši udeležbi vabi pripravljalni odbor.

Spolni vestnik.

Liberalno učiteljstvo. Pod tem za glavjem piše sobotni „Slovenec“: popolno svobodomiselnost o vzgoji je progasil Gangl na skupščini Zavezarjev v Novem mestu. Govorec o versko-nravni vzgoji je namreč, kakor piše danes „Učiteljski Tevariš“, izvajal, da „če se hoče naučiti nравоverske vzgoje“, ne smeš iti k „pismoukom in farizejem“, k duhovnikom, ki so edino poklicani, da razlagajo in tolmačijo božje razodetje, ne smeš slediti popačenim in krivim naukom“ kakor jih oznanja sveta Cerkev, se ne smeš udeleževati verskih vaj in „rešnjetelesnih procesij“, sploh ne smeš s posredovanjem božjih namestnikov na zemlji, „trinogov duhovskega stanu“, iskati zveze v Bogom po njegovih zakramentih, ampak moraš v popolnem nasprotju s Kristusovim naukom, da kdor ne posluša Cerkev, je pogan in grešnik, „potopiti se v globine svoje lastne duše“ in tu z lastno pametjo neoprt na razodetje konstruirati svojo vero, kar se potem imenuje — nравоverska vzgoja! Vera ne obstoja v tem, da verujemo v troedinega Boga, v posmrtnost, v vstajenje teles, v vstajenje Kristusovo in njegovo čudežnost ter milost ali pa celo v Cerkev, ne obstoja v razširjanju katoliške vere in v enotnosti ter neizkaljenosti od Kristusa razodetih resnic — ne! po mnenju liberalnih slovenskih učiteljev obstoja vera zgolj v tem, da ljubimo bližnjika zavojo „socialnosti“ in vzgajamo otroke za izključno „naravne smotre“ po načelih brezverske Ellen Keyeve. To je oznanjal v Novem mestu slovenski liberalni učitelj! Ali more slovensko ljudstvo takim ljudem z mirnim srcem prepuščati vzgojo svojih krščenih otrok? Govornik liberalnih učiteljev v Novem mestu je mesto vzgoje otrok v verskih resnicah katoliške cerkve in njenih nравоvskih zapovedi oznanjal „individualizirano vzgojo“ v tem smislu, da sme vsak učitelj otroke učiti, kar sam hoče. Ljudstvo, kaj je treba na to odgovoriti? Saj je isto učila takozvana „moderna šola“, ustanovljena od Franciska Ferrera! Ali bomo kaj takega trpeli na Slovenskem? — Na tako pisavo je

stvarno odgovarjanje nemogoče. „Slovenec“ naj priobči Ganglov referat v celoti, potem bodo njegovi bralci sami — sodili! Sicer pa bomo že sami preskrbeli, da se Ganglov referat razširi v tisoč in tisoč izvodih med slovenskim ljudstvom. Tako naj zve najširša javnost, kje je laž in kje resnica! — Vidi se pa, da je Gangl s svojim govorom milim klerikalcem zaprl sapo.

Vabilo k šolarski predstavi, katero prirede učenke IV. in učenci V. razreda ljudske šole v Ptujski okolici v proslavo 80letnice našega cesarja v nedeljo dne 28. avgusta 1910 v čitalnični dvorani v Ptuj. Spored: 1. Avstrija moja, pesem, dr. G. Ipavc. 2. Boštjan, goljuf, deklamacija, A. M. Slomšek. 3. Vse mine, pesem dr. G. Ipavc. 4. V pepelnici noči, deklamacija, S. Gregorič. 5. Kmetijski stan, najlepši stan. Slika iz kmetijskega življenja ob času končane žetve, s petjem in spremljevanjem glasovira in gosli, priredil Fran Vabič, učitelj. — Nastopijo: mlad kmet, gospodinja, žanjice, mlatiči, mlinar, kovač, viničar, družina in star učitelj. 6. Bog živi našega cesarja! Slavnostna slika; učenci se klanjajo cesarju k 80letnici ter venčajo njegov oprsni kip pojoč cesarsko pesem. Začetek točno ob 4. uri pop. Čisti dohodek je namenjen ubogim učencem okoliške šole. K obilnem obisku najvjudneje vabi šolsko v d s t v o.

„Otrok“. Nasveti v dosego pametne domače vzgoje ob preprostih razmerah. Po nemškem izvirniku priredil Magister*, 1910. Natisnil in založil A. Slatnar v Kamniku. Cena posameznemu iztis 20 vin. — To je naslov že naznanjeni 24 strani obširni brošurici. Obsega sledeče odstavke: Uvod. 1. p o g l a v j e. Telesna odgoja. 1.) Kaj naj storim, da moji otroci ostanejo zdravi in se telesno dobro razvijajo? 2. p o g l a v j e. Kako gojiti ljubezen? 2.) Kaj naj storim, da me bodo moji otroci spoštovali in ljubili? 3.) Kako izkazuje svojim otrokom ljubezen? 4.) Kaj naj storim, da se bodo moji otroci medsebojno ljubili ter živeli v miru in edinosti? 5.) Kako naj učim svoje otroke človekoljubja? 3. p o g l a v j e. Odgoja srca. 6.) Kaj pa je to — „sreča“? 7.) Ali je sreča pri vseh ljudeh enaka? 8.) Kako naj vplivam na sree svojih otrok? 4. p o g l a v j e. Kako negovati različne kreposti? 9.) Kakšni naj bodo starši sami, če hočejo odgovoriti krepostne otroke? 5. p o g l a v j e. Kako otroke odgajati, da bodo pobožni? 10.) Kaj naj roditelji storijo, da bodo njihovi otroci Boga ljubili in se ga bali? 11.) Na kaj morajo starši posebno paziti, da bodo njihovi otroci res verni in ne svetohlinski licemerji? Kakor se vidi, je to popolnaro vzgojeslovje „in nuce“ za preproste ljudi. V knjižici je vsepolno pametne in vezane besedi, kar daje knjižici posebno veljavo. Želimo, da se drobna knjižica močno razširi med slovenski narod.

Čehovinova stoletnica. Dne 26. t. m. bo sto let, kar se je v Gor. Brancici na Goriškem rodil slavni slovenski junak Andrej Čehovin, ki se je v vojnah 1848. in 1849. leta povzpela po svoji izredni hrabrosti od vojaka prostaka do topničarskega stotnika in barona. Tovariš Janko Leban je že sredi maja uradnim putem prosil na naučno ministrstvo za subvencijo, da bi izdal knjigo v tem obziru. Kakor čujemo, je dež. šol svet predlagal naučnemu ministrstvu, naj kupi 200 iztisov. Toda do danes ni še rešitve in ker pisatelj tudi založnika ne more dobiti, ta lepa namera najbrže splava po vodi. Habent sua fata libelli!

„Zlata knjiga“ slovenskih Orlov. Za Orle in vso krščansko mladino spisal Franc Terseglav. — To je naslov ravnokar izšle knjige, ki jo priporoča tudi prevzvišeni knezoškof v posebnem pismu. — Prebrali smo to knjigo in našli v njej veliko zlatih resnic in lepih naukov, kakršne je vsakdo izmed nas že dosedaj polagal v srce naši mladini. In brez dvoma zasije našemu narodu lepša bodočnost, ako bo naša mladina rasla in živela na podlagi takih naukov. — Kar je v knjigi lepega, so se naučili od nas. To nas veseli. — Novo je pa v tej knjigi, da stavi pisatelj duhovnike v isto vrsto z božjimi in cerkvenimi zapovedmi. Nekaj današnje duhovščine se že itak kaj rado povzdiguje — nad anjele in svetnike. S tem hočejo ljudstvo, kar se le da, sebi pokorno narediti. Toda oni so „mokri pod kožo“ kakor mi drugi ljudje, zato pa greše — in marsikaterikrat še veliko grše greše — kakor mi drugi ljudje. — Potem se pa izgovarjajo: „Ne glej me, ampak poslušaj me!“ Mi pa pravimo, da mora učitelj, ki zapovedi uči in razlaga, tudi po njih živeti! — Ali se pa to pravi po krščanskih zapovedih živeti, ako prevzvišeni knezoškof ob novem letu p o h v a l i tistega „Slovenca“, ki vsak dan rodne brate obrekuje, in ako kanonik cerkve sv. Nikolaja v Ljubljani, dr. Ig. Žitnik, s svojo poslansko imuniteto krije vse neštete „Domoljubove“ l u m p a r i j e? — „Po njih delih jih boste spoznali!“ — Dokler nam torej gospodje od prvega do zadnjega z d e j a n j i ne dokažejo svoje žive vere, tako dolgo bomo rekli, da imajo vse te lepe nauke samo — za figovo pero, s katerim krijejo svoja nečedna dejanja. Zato jim pa priporočamo, naj se sami najprej drže psalmista (118.): „Na Tvojo pravico bom mislil, nikoli ne bom pozabil Tvojih besedi.“ —

* Za ta psevdonim se je skril star sotrudnik našega lista. Opom. uredn.

O letošnji Zavezni skupščini so poročali skoro vsi napredni slovenski listi. Posebno lepo je pisal „Narodni Dnevnik“, tudi „Bedeči Prapor“ je objavil lepo pisano poročilo.

Listnica uredništva.

Iz Novega mesta smo prejeli zanimiv članek o tamošnjih šolskih razmerah. Članek objavimo prihodnjic.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

St. 921. Kranjsko. 202—1

Vsed naročila c. kr. deželnega šolskega sveta z dne 2. avg. 1910 št. 5253 razpisuje c. kr. mestni šolski svet v Ljubljani službo učiteljice na mestni nemški dekliški osemrazrednici za sedaj v provizornem svojstvu, toda s prejemki, ki gredo stalno nameščenemu učnemu osebju.

Pravilno opremljene prošnje je predpisanim službenim potom pri predstvedstvu c. kr. mestnega šolskega sveta vlagati

do 5. septembra 1910.

Zakasnele ali pa pomanjkljive prošnje se pri oddaji službe ne bodo upoštevale.

C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani, dne 5. avgusta 1910.

Predsednik:

Iv. Hribar l. r.

St. 1563. 203—1

Na petrazredni ljudski šoli v Radovljici se bo stalno namestila služba nadučitelja z zakonitim prejemki in prostim stanovanjem.

Redno opremljene prošnje naj se vložijo predpisanim potom pri podpisnem c. kr. okrajnemu šolskemu svetu

do 10. septembra 1910.

V kranjski javni ljudskošolski službi še ne stalno nameščeni prosilci morajo z državnozdravniškim izpričevalom dokazati, da so fizično popolnoma sposobni za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Radovljici, dne 3. avgusta 1910

St. 1563. 204—1

Na dvorazredni ljudski šoli v Kranjski se razpisuje novostemizirano učno mesto z zakonitim prejemki in stalno nameščenjem.

Pravilno opremljene prošnje je predpisanim službenim potom semkaj vlagati

do 5. septembra 1910.

V kranjski javni ljudskošolski službi še ne stalno nameščeni prosilci morajo z državnozdravniškim izpričevalom dokazati, da so fizično popolnoma sposobni za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Kamniku, dne 3. avgusta 1910.

Zagrebski
Franck kot žovarniško znamko
priporočamo najboljši pridatek za kavo!
kot priznana
al. regen 1. 1895, 1. 1897

Varujte se ponaredb!

Slaba pijača
želodec mori, 52—32

FLORIAN

pa zdrave in bolne krepí.

Želodčni likér „FLORIAN“ ne slabi in ne omami, ampak daje moč in veselje do dela!

Naslov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana.

Svarilo pred ponaredbami.

Našim rodbinam
priporočamo 52—14

Kolinsko cikorijo